

Latweeschu Awises.

No. 43.

Zettortdeenâ 24. Otkoberi.

1863.

Zaunas stinas.

Behterburga. Walsts leelâ bankâ taggad stahw 52 millj. 431 tuhft. 945 rubl. fudraba un selta. No 16—23. Septembara laikâ bij cenahfufchi 1 millj. 468 tuhft. 231 rubl. selta naudas. To neddefu papreefch banka bij isdewufe 1 millj. 298 tuhft. 592 rubl. fudraba un selta naudas.

Behterburga. 7tâ Otkoberi $\frac{3}{4}$ us 8 wallarâ Newas leeluppê uhdens itt ahtri fahzis augt un 2jôs nakti jau 7 pehdas usfahpis, tâ ka leelâ pilfatâ dauds eelas un weetas appluddinajis un pahr 3 leeleem tilteem wairs ne warrejufchi braukt. Leela wehtra juhraâ uhdeni bij eedstunufe leeluppê un uppes uhdeni tâ usdambejufe. Deews bijis schehligs un pulstien 4trôs no rihta wehju atgreesis un nu uhdens atkal fahzis ahtri krist. Wehtra Kroustattê dauds fahdes padarrijufe.

Krimme. Muhsu Kungs un Keisers Stâ Otkoberi ar Leelwirfsteem Konstantinu un Michailu no Liwadias nobraukufchi us Kertfchu, apzeekinatu pilfatu pee ta fchaura juhraâ zetta, kas no Mellas juhraâ eet us Afowas juhru. Wissas weetas tē apluhkojufchi, ohtrâ deenâ atkal pahnahfufchi pee Keiserereies Liwadiâ. — Leelwirfsts Krohnamantineeks 29tâ Septemberi no Liwadias isbrauzis, 17tâ un 18tâ Otkoberi bijis Maslawâ un tad pahnahzis Zarskoje-Selâ. —

Behterburgâ cetaisijusees beedriba, kas ar to griib darbotees, apgahdaht tahdus Luttera tizzigus deenefta laudis Behterburgâ, kas nabbadfibâ krittufchi.

Lai Deews flawehts, ka pasaulê ne truhft tahdu, kas Kristu mihtodami fawus nabbaga brahkus apgahda.

Warschawas polizmeisters pawehlejis, ka lihds 19tam Otkoberim wisseem un ikkatram buhs atnest polizejâ fawus karra-rihkus. Kas ne klaufhs, to zaur karra-teeftu fohdihs. — Karra-teefta atkal pakah-rufe 2 itt niknus dumpineelus, weenu fleplawu-fchandarmu un kahdu pastes lungu, kas fleppenâs kumitetes grahmataâs ar pasti apgahdajis. — Awises raksta, ka waldifchana wissus namnus, klobsterus un wissas mallas pahrmelledama gan usgahjufe dauds apflehptu karra-leetu, wissadus dumpineeku papihrus un grahmataâs un arri gan daschu fleppenâs kumitetes wihru; tomehr paschu kumiteti ne warroht wehl ispohtit; jo tâ ka weens sakerts tappis, tuhda! ohtru winna weetâ eezektoht un fchai besdeewigai kumitetei effoht 17 tuhftofchi palihgi, kas wissos pilfatos, zeemôs, ir swe-fchâs semmes, kumitetes pawehleschanas paklaufigi is-darra. Til labbi scheem dumpineekem wairs ne eimoht, jo wissas mallas tee tohp pohstitti, gan fakauti kauschanâs, gan mallu mallas iskrattitas, eroht-fchi atnenti, apstrahpeti; arri jau dauds irr to, kas waldifchanai padohdabs, un nu wehl Pohlu dumpja waldineeki sawâ starpâ dikti fahstihdejuschees. Jo wirfsts B. Zartoriskis Parise irr baggatu, augtu un preefteru galwa, un Mjeroslawskis atkal lihds ar fleppenu kumiteti irr semmas kahrtas Pohlu un wifeniknaku dumpineeku galwa. Tad nu to dumpi gan sawalbihs; tomehr zil spehdami un wehl jo nikni un breefmigi turrahâs prettim nu nu darra til breefmigus pohsta un flepkawa

darbus, ka nabbaga Poshufemme breefmigi tohy isposhtita. Dauds zeemi jau nodedsinati, lauki daschâ widdâ naw apsehti, plaujamais pohstihst, sirgi un lohpi karrâ dauds weetas nihkufchi, ar tahm leelahm naudas un prowjanta dohschanahm laudis istufschoti. Tâ nu behdas, bailes un pohsts dauds weetas ir bewainigus breefmigi spaida! Bet ko schee tralkee dumpineeki par to behda. Atmettufchi Deewa un Keisera schehlastibu un jo deenas jo leelôs grehlôs eeluhlfchees, tee wairs ne atgreeschahs ne pee Keisera ne pee Deewa, bet sawu besdeewigu prahthu grihb iswest lihds gallam, lai arri wiffai Pohthu un tehwasemmei ar to buhtu gals un beidsamais pohstis! Tâ eet teem, kas mussinataju un dumpineeku wallodu un prahthu klausu tadeht, ka naw ar meeru ar to, ko Deews dewis, kam nekâs naw labs deesgan, furn un ne grihb darriht un doht Deewam un Keiseram, kas Deewam un Keiseram peederr.

Wilna. General-Gubernaters Murawjew's lizzis issluddinaht, ka dohschoht katram semneekam, kas atneffischohht apflehtas plintes un eerohschus jeb dumpineekeem eerohschus atnemschoht, 50 kap. lihds 3 rubl. par ikkatru atneftu karrâ-eerohzi. Tee, kas paschi ne atnefs sawus eerohschus 7 deenu laikâ, karrâ-teefâ nodohdami. — Leischôs ne effoht nekahdi leeli dumpineeku barri, bet wehl laupitaju deesgan, kas wiffadu pohstu padarroht.

Pohstôs. Kreewu karrâ-pulki pahrstaiiga wiffas mallas, bet ir tur itt leelus barrus ne warrejuschu us-eet. Ar masakeem dumpineeku pulkeem gan wehl dauds weetas effoht nikni jakaujahs, bet arri daschâ aprinki itt nekahdus ne warrejuschu atrast.

Pohstôs 17tâ un 18tâ Oktoberi atkal bij atnahkufchi pahr Gistreikeru rohbeschahm kahdi 800 dumpineeki no Zakowka Galiziâ kalassiti un labbi munsterehti, wiffadi laudis, Sprantschi, Italeeschi un Galizeeschi ar labbeem eerohscheem, un wehl 1500 tahdu dumpineeku no Waligorska wadditi. Tikko sinu dabbujuschu, Kreewu spehls turpu steidsees, 2 deenas ar teem kahwees un schohs barrus isposhtijis. Zakowkis ar saweem jahtneekeem isbehdhis. No Kreeweem 28 nokauti un 77 fashauti. — Arri Waligorska barrus Kreewi jakahwuschu un iskaijinajuschu pee Lonjekas.

Wahzjemmes walstu-beedriba Galantes ministraram atrakstijuse, ka winna padohmu un grammatu, kas fakka, lai Wahzjemmes karrâ-pulki ne ee-eimoht Olsteinê, — ne warroht klausiht, ja Dahni paleekoht pee sawa netaisna padohma un ar Olsteines un Slehswigas semmi tâ ne grihbhoht darriht, kâ peenahkâhs. Tad nu Wahzjemme usdewuse Salschu un Annoweres kehneem, Olsteinê nosuhtihst 6 tuhst. saldatas un scho semmi patureht kihlam til ilgi, kamehr Dahni buhs darrijuschu pehz likkumeem. Turprettim Dahni tai-

fahs us karru, Sweedri sohla palihgu doht, un ir Sprantschi un Galenderi fakka, ka ne wehleschoht karrroht prett Dahneem; jo ar to iszelschotees leels pohsta karsch stary Ciropas tautahm. — Pruhsim un Gistreikerim jataifahs gattaweem ar sawu spehlu Salscheem un Annoweres 6 tuhstoscheem Olsteinê eet palihgâ, ja Dahni turrâhs prettim. — Pruhshu Kehninsch atmettis wiffus tohs padohmus, ko Gistreikeru Keisers un tee zitti Wahzjemmes waldineeki Brankpurtê Augusta mehnesi norunnajuschu par Wahzu walstubeedribas pahrtaischanu. Pruhshis isdewis zittus padohmus, — bet tee zitti waldineeki schohs naw peenehmuschu un Nirnbergê nosuhtijuschu sawus ministrus, lai notaisa, kâ Gistreikeru Keisera padohmi buhtu isdarrami un kâ nu darriht ar Pruhshcheem.

Parise. Napoleons wehl darbojahs Pohthu labbad un Galanti un Gistreikeri grihb peerunnaht, lai rakka atkal wiffi kohpâ grammatas us Pehterburgu. Bet ne weens ne ohtrê ne klausu Napoleona prahthu, nekahdu karru ar Kreeweem ne grihbbedams. — Sprantschu leelais senahst taggad Parise fanahk, un tur gan fahls runnaht par Pohleem un Mejiku un tad warrbuht dabbuhs dsirdeht, ko Napoleons nu nodohmajis darriht. — Par Mejiku Sprantschu Awises gan stahsta, ka wiffa Mejikas leela walstis ar leelu preeku grihbhoht par Keiseru Gistreikeru erzerzogu Maksimilianu un ka schis taisotees eet, bet zitti to ne grihb tizzeht un fakka: tiklai Sprantschu draugi, bet ne wiffa Mejikas walstis to grihbhoht, un generals Juarezs kalnôs wehl turrâhs prett Sprantscheem, un atkal: erzerzogs ne eefchoht us Mejiku, pirms Sprantschi un Galenderi apgalwofchanu dewuschu, ka wiffa Mejikas walstis to pateesi grihbhoht par Keiseru, tâ ka drohschi Mejiku warroht waldihst. — Greekeru jaunam kehniham Napoleons wiffadu gohdu Parise parahdijis, un nu schis dohdahs us sawu jaunu walstii. Sprantschu, Galenderu un Kreewu karrâ-kuggi winnu pawaddihis un eewedihis Attenes ohstâ. Bet tâ rahdahs, ka bes swescha karrâ-spehla ne warrehs Greekerus sawaldihst, jo tee wehl taggad dumpojahs un waldischanai ne grihb klausiht. —

Seemel-Amerikâ itt leelas kauschanahs taggad naw bijuschas, bet masakâs kauschanâs wehrgu-walstineeki seemelneekus irr winnejuschu un tohs wiffadi spaida. Ar Karlstones apleghereschanu arri seemelneekem ne grihb isdohtees, jo pilfats par warru stipri un gudri turrâhs. S.—3.

Selgawa. Us waldischanas pawehleschawu pilfatâ pahredohdamu peenu un krejumu (kreimu) apteekes skunstigi ismelleja. Wiffu prezzi, ko ar fahlehm fajaktu atradda, polizeja atnehma un wiltigus pahrdewejus labbi nostrahpeja, un nu dsird, ka us preekschu tapat

allasch darrischoht. Pilsatneeki par to pateizahs, jo dahrgo plahnu peenu un kreimu wiltneeki par dauds neweffeligu bij padarrijuschi, tà ka jau muttei reeba to dseri. Lai nu gan taggad dauds dahrgakt jamakfa, tad tomehr to drohschi warr baudiht. Stahsta, ka tà effoht daschs krahneeks darrijis: isflauktu peenu par dauds ilgi lizzis stahweht, lai wairak kreima warretu nosmelt un tad peemaisijis wissadas nelabbas sahles flahst, lai peens ne fa-eet; bet peens un kreims ar wissu sahlu peemaisichanu tà sagahja tà sagahja, un behrni tà arri leeli zilweki daudskahrt no tahda peena un kreima palikkuschi flimmi. Pee kreima dibbina atraddahs arweenu glummigs nostahjums, kas tà tahrs wilkhs! Pilsatneeki zerre, ka polizeja nu stipri waltehs pahrdewejus, lai ne sahst atkal tàpat darriht ar sawu prezzi. — Tahdi pahrdeweji, gribbedami pasales mantu kahrt, sakrahj grehku parradus. Woi tad ne sinna, ka netaisns grassis aprihij rubuli? un neween to, bet ir to dwehfeli! — Dsird, ka Nihgà polizeja tàpat effoht darrijuse. J.....i.

Palerma Sizilià. No turrenes raksta, ka Etna kalns arweenu ismettoht smiltis, pelnus un wissadus gruschus. Zapparanes draudse atminu krussa biruse. Daschàs weetas krussas gabbalini gandriht mahrzinu swehruschi. Lihds ar scho atminu krussu sazhelufees smilichu migla. J. K.

Wahsemme. No Bitburgas aprinka (Bruschos) raksta, ka 29tà Augusta deenà tur negants weefulis plohsijees un krussa krittuse. Krussas gabbali bijuschi reelsta leelumà un til beesi krittuse, ka 20 minutes laikà semmi pehdas beesumà ar leddu apklahjuse. Laukòs leelu flahdi padarrijuse un wiswairak aufas maitatas, jo no aufahm ne diwpadfmita dalka ne effoht glabhata, bet ir salmi pawissam sakappati. Wissi dahrsi effoht isphostiti, un lahpostus un zittus dahrsa stahdus krussa pawissam maitajuse. No kohleem wissas lappas nosistas isflattotees tà wehla rudens laikà un neweens auglis ne effoht palizzis; ir pat leeli apses kohli ar wissahm saknehm no semmes islausti. Sesehem nammeem weefulis juntu norahwis un spahres sagahsuschees. Glahsneekem tai deenà bijis darba papilnam, jo neweenam lohgam, kas prettim krussai, ruhtes naw aistaupitas. Laudis, kas us lauka bijuschi, nomettuschees garr semmi, lai negants weefulis ne aistrauj prohjam, bet krussa drehbes un ir meesu sakappajuse affinis. Zitti atkal eebehguschi kapsehtas muhra namina glabhtees, bet weefulis juntu norahwis un muhrus sagahsis; muhrim gahschotees weenai feewinai uskrittis almins us galwas, ka nabbadite gulltoht tohti flimma. Ne tahku kahdà zeemà krussa nosittuse 26 aitas, kas bijuschas us

gannibahm. — Wehl dauds zittàs weetas weefulis un krussa tai deenà leelu flahdi un behdas padarrijuschi!

Amerikas Uwises stahsta brihuuma leetas par Parotta jauneem leelgabbaleem, kas Amerikà pee Karlstones kreposta aplehgereschanas bruhketi. Schim no Parotta isgudrotam leelgabbalam effoht tahds warrens spehks, ka 200 mahrzinu smaggas bombas 7 enlischu juhdses tahlu aisschaujoht; un pirma bomba bes kahdu flahdi darridama pahr Karlstones krepostu aisskrehjuse. Presidents Lincolns pawehlejis scho pilsatu ar tahdeem 30 leelgabbaleem bombardeereht; arri us Irlandi aissfuhititi zitti leelgabbali, kurru katrs leelgabbals 500 lihds 1000 masas lohdes ischaujoht. Ar Parotta lihds schim wiselabbaki isgudroteem leelgabbaleem schaujoht 300 mahrz. smaggas bombas, un kad leelgabbals ar 40 mahrz. pulwera peelahdehts, tad ischauta bomba isurbjoht 9 zellu beesu dselsi lihds ar 2 zellu beesu ohsola dehli, woi arri 26 pehdas beesu semmes walli (!) Tatschu Parotts ar scho isgudroschanu wehl ne effoht meerà, bet darbojotees isgudroht tahdu leelgabbalu, ar to 500 mahrzinu bombas warretu schaut, — un kad isdohschotees, tad atkal zerrejoht us 2000 mahrz. bombu leelgabbaleem!! — Redf, ne preeksch plehsiga swehra tahdus eerohschus ne bruhke, ka preeksch zilweku dsihwibas un winnu mahjohtu isphostichanas. — ...s...n.

Kursemmes landags.

II.

(Skattees Latv. Wv. Nr. 29.)

Panemmeet, mihli lassitaji, schi gadda Latweeschu Uwischu Nr. 29. un islasseet usmannigi wehl reisi to, kas tur 171—174 lappà teikts par Kursemmes landagu. Tur israhdihts, kahdi irr Kursemmes muischneeku beedribas un winnas landaga liffumi un kàlabbad schinni gaddà ne tahdu landagu tà arweenu turrejuschi, bet itt wissi Kursemmes muischneeku gruntslungi paschi jeb zaur sawu weetneeku us Jahneem Zeligawà bij fanahkuschi us landagu jeb „brahtu fa-eeschanàs.“ Atri tur lassams, kahdu wainu labbad lihds schim mahju pahrdohschana ne bij nowehlejama, prohti: ka wezzi Wisaugstati apstiprinati Kursemmes liffumi un muischu parradi to aisleedsa darriht. Bet nu muischneeki sawu lauschu labklahschanu un labbumu gribbedami wairoht un nogrunteht, schi „brahtu fa-eeschanàs“ padohmus usgahjuschi un norunnajuschi: tà buhtu nowehlejams muischneeku muischu mahjas pahrdohht par dsimtahm un tà kuntraktes par mahju isrenteschanu tà buhtu notaisfamas, lai rentineeks nohmas weeta drohschi warr palikt un sawu gohdigu sweedru augtus meerigi baudiht.

Schohs Kursemmes landaga padohmus par mahju pahrdohšanu un isrenteshānu Nitterschāptes kumitete pehzal gruntigi farakstijuse un ar luhgshānas grahmatu lai apstiprina nosuhrijuse pee Wissaugstaki eezeltas juhmallas gubernementu kumitetes Pehterburgā, kuras presidenta weetneeks irr: augsti zenihis Pehterburgas General-Gubernaters Wirsts Suworow, un kuras lohzehti irr: muhsu augsti zeenihis Kursemmes, Widsemmes un Iggauunsemmes General-Gubernaters Barons von Plewen, augsti zeenihis Domehnu Ministers A. Selenoi, augsti zeenihis Ministers par eekschligahm walsts-leetahm, P. Walujew, — un kumitetes sekretahrs irr Stahtrahts Schulz.

Schi Wissaugstaki eezelta juhmallas gubernementu kumitete schohs Kursemmes landaga (brahtu fa-eeschānāhs) padohmus par mahju pahrdohšanu un isrenteshānu gruntigi pahrluhkjuse, pahrspreeduse, sawus augstus wahrdus appakshrakstijuse un nosuhrijuse ar luhgshānas grahmatu pee pascha Keisera. Keisera Majestete tohs apstiprinādama ar Sawu Wissaugstaku rohku usrakstijuse: „Das ja-isdarra,“ un tā tee nu zelti par likkumeem, pehz kurreem muishneeku muishu mahjas warr pahrdohht par dsimtahm un kuntraktes notaisiht par mahju isrenteshānu.

Schohs jaunus likkumus ar waldishānas sinu Latweeschu wallodā pahrtulkotus tē nu sawās Awises dohdam lassihht saweem mihteem Awishu lassitajcem.

Keisera Majestetes,

Patwaldineeka wiffu Kreewu,
pawehleschāna,

isdohhta no Senahta-waldishānas zeenigam Kursemmes Gubernatera lungam.

Uf Keisera Majestes pawehleschānu Senahta-waldishāna likkusees islassihht: Walsts eekschligu lectu Ministera sinuās-grahmatu no 13ta Septembara deenas 1863 Nr. 2644, kura Ministera kungs pee teem preekschrahtsteem, tā schie likkumi eeweddami, Senahta-waldishānai peelizis norakstu no teem islaischameem likkumeem, so Walsts eekschligu lectu Ministeriums farakstijis pehz teem padohmeem, so Kursemmes muishneeku beedriba (Landschāpte) isderuse par to, tā Kursemmes muishneeku muishu mahjas pardohdamas par dsimtahm un tā rentes kuntraktes notaisamas. Wehl klahht Ministera kungs Senahta-waldishānai tā rakstijis: juhmallas kumitete nospreeduse no Keisera Majestetes zaur Ministera kungu isluhgtees, lai Winni Wissaugstaki pawehloht, schohs augsham peeminnetus likkumus tuhda eewest ar to sinu: tā juhmallas gubernementu General-Gubernateram sawā laifā par to buhs meldeht un israhdiht, tā ar scho likkumu peepildishānu padwees, un woi Kursemmes semneeku labklahshāna zaur to wairojusees un nogrunteta tap-

puse, un tā tad schie augsham peeminneti likkumi uf Wissaugstaku apstiprinashānu buhtu nosuhjami tahdā lahrtā, tā likkumu-dohshānas leetās irr preekschrahtstihis darriht. Schis juhmallas kumitetes spreedums no 6tas Septembara deenas 1863 Wissaugstaki apstiprinahht tappis, jo muhsu schiehligais Kungs un Keisers uf to Keisera Majestetei atnestu schurnalu (farakstiteem likkumeem) ar Sawu Wissaugstaku rohku usrakstijuse: „Das ja-isdarra.“ — Tad nu Senahta-waldishāna pawehlesjuse: Zaur ihpaschu pawehleschānu scho Wissaugstaku pawehleschānu, lihds ar norakstu no schieem Wissaugstaki apstiprināteem likkumeem, pehz kurreem Kursemmes gubernementi muishneeku muishu mahjas warr pahrdohht par dsimtahm un kuntraktes notaisiht par mahju isrenteshānu, — sinnamu darriht zeenigam kura Gubernateram un Widsemmes, Iggauunsemmes un Kursemmes General-Gubernateram, arri Kursemmes gubernements Waldineekam (zeen. Gubernatera lungam), lai to pawehleschānu tuhda isfluddina — un arri zaur ihpaschu pawehleschānu zeen. Walsts eekschligu lectu Ministera lungam to sinnamu darriht.

(Senahta-waldishānas 1. Departamenta appakshraksti.)

Iš 1. Departamenta.

Lai isdarra.

Likkumi,

pehz kurreem Kursemmē semneekem wehlehts, muishneeku muishu mahjas pirkt par dsimtahm un kuntraktes notaisiht par mahju renteshānu.

I. Rā semneeki grunti warr pirkt par dsimtu.

Likkums 1. Kursemmes semneekem walla un rekte tohp dohta, ar gruntskungeem tā sawā starpā sinnamameem un spehdameem kuntraktes notaisiht par tahdu mahju pirshānu, kas peeder pee muishneeku muishu grunts Kursemmē. Teem, kas tahdas pahrdohdamas mahjas uf renti jeb uf klausibu turr (nohmneekem), irr pee pirshānas preekschrohka. Schi preekschrohka-ekte irr tahda: tad pahrdohdamu mahju nohmneeks tahs mahjas gribb pirkt par dsimtahm par to paschu maksu un kuntrakti, so zits lahds sohlijis doht par tahm mahjahm, tad ne schim, bet scho mahju nohmneekam tahs japahrdohd. Kad scho mahju sainneeks ne gribb tahs mahjas pirkt par to maksu un kuntrakti, so gruntskungs prassijis un so zits pirzeis par tahm irr sohlijis doht, tad schis nohmneeks mahjas atdohdoht dabbu atlihdsina shānu par to, tā zaur winna mahju ruhpihu kohpschānu mahju wehrtiba un eenahshānas wairojusees. Rahda schi atlihdsinashāna, to rahda tee likkumi kas tē lassami.

Peelikkums. Pehz schi likkuma spreeduma muishneeku muishu mahjas warr nopik-zilweki no wif-

fadu lauschu kahrtahm, — tik ween Schihdi tahs ne war pirkt, — ja s'chee laudis usnemmahs wissu to isdarriht, las pehz liffumeem mahju nohmneekem ja isdarra, bet zaur to scho lauschu ihpaschas ziltse- rektes itt nebuht ne tohy pa-ihfinatas.

Likkum s 2. Gruntskungam, las gribb pahrdohht kahdas pee winna muishas peederrigas semneeku mahjas, ne wehlaki nekã dewini mehneschi preeksch Zurgudeenas (23s'cha Aprila) scho mahju nohmneekam sinnams jadarra, ka schih's mahjas isdohschoht un gruntskungam tam jafalka, par kahdu maksu un ar kahdu kuntrakti tahs pahrdohschoht. Schi sinna gruntskungam jeb winna weetneekam jeb winna muishas-waldineekam jadohd woi ar grahmatu un tad nohmneekam par to, ka scho sinna dabbujis kwitanze jadohd, — woi arri tas jadarra ar mutti pagasta-teesã. Kad scho mahju nohmneeks us scho sinna un par to maksu un kuntrakti, ko gruntskungs winnam dewis ta sinnaht, schih's mahjas gribb nopirkt, tad nohmneekam pee sawas pagasta-teesas skaidri ja-isteiz, ka ta gribboht pirkt, lai pagasta-teesa gruntskungam par to raksta un tad to pirkschanu warr isdarriht, — jeb arri nohmneekam sawam gruntskungam jadohd apgakwoschana (drohschiba), ka nohmneeks pateesi mahjas ta nopirks, ka gribbejis un teizis. Kad mahju nohmneeks ta naw darrijs seschu neddelu laika, rehkinatas no tahs deenas, kad gruntskungs winnam sinnamu darrijs, ka mahjas pahrdohschoht, — tad nohmneeks saude sawu preekschrohkas-rekti schih's mahjas pirkt par dsimtahm, un gruntskungam rekte un walla schih's mahjas zittam pahrdohht par to paschu pirmu maksu ko prassijis, jeb arri par dahrgaku maksu.

Peelikkum s. Ja ne gaddahs nekahds pirzejs, las par pahrdohdamahm mahjahm til dauds gribb doht, zil gruntskungs prassijis, un gruntskungs pehzaf par lehtaku maksu tahs gribbetu pahrdohht, tad winnam pehz teem pascheem preekschrafsicem tuhda un nebuht wehlaki nekã 7 neddelas preeksch Zurgudeenas (23s'cha Aprila) nohmneekam sinnama jadarra schi jauna lehtaka maksu un nohmneekam scho 6 neddelu laika paleek rekte, tahs mahjas par scho maksu nopirkt.

Likkum s 3. Kad pahrdohdamu mahju nohmneeks schih's mahjas ne gribb pirkt, jeb sawu preekschrohkas-rekti saudejis un mahjas tadeht zits nopirzis, tad lihdschinnigam mahju nohmneekam mahjas buhs atdoht tai laika, las 12ta liffumã nospreests un gruntskungam tam buhs par to doht tahdu atlihdsinaschanu: kad schis nohmneeks tahs mahjas turrejis tikkai us rentes-naudu ween, jeb pee rentes-naudas wehl flahht kahdu klausibu un kahdas leetas (Naturalleistungen) dewis, — tad tas nohmneeks, las no mahjahm isheet, dabbu tahdu atlihdsinaschanu, las beidsama gadda

rentes-naudai lihdsiga un pee schih's naudas wehl ja-peerehkina til dauds, zil nauda isnes's ta klausiba-un tahs leetas, ko nohmneeks beidsama gaddã gruntskungam dewis, un ja kuntraktã naw nospreests un eerakstih's, zil tas isnes's nauda aprehkinahts, tad kungs ar nohmneeku sawã starpã par to salihdsinajahs, jeb pagasta-teesa par to nospreesch. Ja nohmneeks pahrdohdamas mahjas us klausibu ween turrejis, tad 6 neddelu laika, rehkinatas no tahs deenas, kad gruntskungs winnam sinnamu darrijs, ka mahjas pahrdohschoht, — ja schih's mahjas pats ne gribb pirkt, — lihdschinnigam nohmneekam jafohla par schihm mahjahm rentes-nauda, un winsch no mahjahm iseihoht dabbu par atlihdsinaschanu tahdu naudu, las lihdsiga schai sohltai weena gadda rentes-naudai.

Peelikkum s. Kad mahju nohmneeks scho atlihdsinaschanas naudu, las 3s'cha liffumã nospreesta, jau irr dabbujis, tad winnam suhd preekschrohkas-rekte us scho mahju pirkschanu; turprettim winnam irr walla un rekte ne isheet no pahrdohhtahm mahjahm, pirms sawu peenahkam atlihdsinaschanu wehl naw dabbujis ismaksatu.

Likkum s 4. Mahju nohmneeks sawu rekti us atlihdsinaschanas naudu, las tam pehz 3s'cha liffuma jaddabu, tikkai zaur teesas spreedumu warr saudeht, prohti: kad pehz Kursemmes semneeku liffumu grahmatas no 1817ta gadda § 184. winnam mahjas tohy atnemtã tãdeht, ka mahjas palaidis un naw gohdigi lohpiis un kad winsch to naw isdarrijs, ko pehz sawas kuntraktes usnehmees darriht.

Likkum s 5. Mahjas, las lihdschinnigam mahju nohmneekam jeb zittam pahrdohhtas par dsimtahm, ja-atschkir no muishas wehrtibas un no parradu ruskeem (Hypothek) un irr eeweddamas sawds atschkirtõs paschõs wehrtibas un parradu ruskõs (Hypothek) un tãdeht tahs tapat ka muishneeku muishas no Kursemmes Kredita-beedribas (bankas) naudu us sawu grunti warr dabbuht.

Peelikkum s. Kursemmes muishneeku beedribas kumitete Kursemmes muishneeku Kredita-beedribu (banku) usajinajuse, lai schi banka naudu lenetu teem mahju-saimneekem, las mahjas nopehr par dsimtahm.

Likkum s 6. Kas mahjas par dsimtahm nopirzis, las arri mantõjis wiffas tahs rektes un wallas, las tam peenahkãhs, kam sawa dsimta grunts, bes ween tahs rektes un wallas mahju pirzejs ne warr dabbuht, las Kursemmes muishahm peederrigas.

Likkum s 7. Polizejas-waldischanas un teesas-buhschanas leetas pahrdohhtas mahjas paleek un peederr pee tahs muishas, no kurras tahs zaur pahrdohschanu atschkirtas tappuschas.

Likkums 8. Mahjas pahrdoht naw wehlehts mahju pirzejam rekti un waku doht, no schis muischas peederrigeem zitteem semmes gabbaleem kahdu paleekamu labbumu baudiht (Servitut), bes ween to rekti: zellu dabbuht, lohpus dsiht un dsirdinaht un pee uhdens tift. Arri naw wehlehts ectaisiht tahdus semmes gabbalus, kas kohpa tohp bruhketi (kohpas semmi).

Likkums 9. Wisseem laukeem un wissahm plawahm, kas tohp pahrdohtas lihds ar tahm mahjahm, buhs buht kohpa weena gabbala; mahju semmes pagabbalus tiffai tad lihds ar mahjahm brihw pahrdoht, kad schee pagabbali stahw klahht pee zittu semneeku mahju lauku jeb plawu rohbeschahm.

II. Par rentes kuntrakteh.

Likkums 10. Rentes-kuntraktes, ar ko semneeki jeb zittu kahrtu laudis gruntskungu muischu mahjas nemm us renti, gruntskungeem ar rentes-nehmejem janotaisa pehz Kurfemmes semneeku liffumu grahmatas no 1817ta gadda §§ 174 lihds 191 un wehl klahht pehz teem liffumeem, kas te tuhda lassaami.

Likkums 11. No schi laika taggad kuntraktes par mahju isrenteschanu tiffai us 12 gaddeem, un ne us masal gaddu, warr notaisiht.

Peelikkums. Kad mahjas pirmo reisi no klausibas zell us naudas renti, tad gan arri tiffai us 6 gaddeem rentes kuntrakti warr notaisiht.

Likkums 12. Rentes kuntraktes ir tad, kad rentes dewejis nemirft, jeb kad to muischu pahrdoht, pee kurras tahs isrentetas mahjas peederrigas, — paleek sawa spehla lihds tam laikam, kas kuntrakte farakstihst par winnas beigumu. Kad ne wissu muischu, bet mahjas ween ne tam mahju sainneekam, bet zittam pahrdoht par dsimtahm pirms scho mahju rentes kuntraktes gaddi pagallam, tad schi kuntrakte tiffai tad nozellama, ja tai rentes kuntrakte irr eerakstihst, ka zaur scho mahju pahrdohschenu schi kuntrakte nobeidfama. Bet ir tad pehz schi augscham peefihmeta 3scha liffuma to rentes kuntrakti ne warr ograkti, bet tiffai nahkoscha Zurgu deena nozelt (nobeigt).

Likkums 13. Mahju arendatercem rentes kuntraktes warr doht ar to notaisichenu, neween rentes-naudu bet wehl klahht arri kahdus darbus gruntskungam doht, bet no schi laika taggad tahdas jaunus kuntraktes tiffai ar raksteem warr taisiht, kureos nanda irr aprehknahts, zil tee darbi wehrti, ko rentineeks usnehmees gruntskungam doht. Abbeem, kas to kuntrakti notaisichu schi, gruntskungam un rentineekam, irr brihw ikktra gadda prassiht, lai schohs darbus nozell un par teem maksa to naudu, kas kuntrakte par teem salihgta. Tam, kas prassa lai scho darbu weeta

naudu maksa, sinnu ohtram par to buhs doht weenu gaddu papreeksch, pirms tas gadda laiks (Zurgu deena) schahs, kad scheem darbeem buhs beigtees.

Peelikkums. Kad rentineeks schohs 13ta liffuma peeminnetus darbus gadda laika (no weeneem Zurgu gem lihds ohtreem) pilnigi naw isdarrimis, tad tee pehz teefas spreeduma ja-eedsenn no mahju rentineeka; bet zaur to winna kuntrakte wehl ne tohp nozelta. Re-isdarritu darbu deht rentineekam tiffai tad mahjas warr atnemt zaur teefas spreedumu, pirms kuntraktes gaddi beigti un Zurgu deena klahht, — kad skaidri redsams, ka rentineeks tihfschi un pastahwigi ne gribb isdarriht tohs darbus, ko usnehmees darriht lihds ar to rentes naudas makfashanu.

Likkums 14. Pirmo 4 gaddu laika, rehkinati no scho liffumu issluddinaschanas, buhs nozelt itt wissas kuntraktes, kas par klausibu un ne par rentes-naudu notaisitas, un no ta laika itt nekahdas mahjas wairs ne warr doht us klausibu.

Peelikkums. Schee augscham isteikti liffumi par klausibu un tahdeem darbeem kas wehl klahht pee rentes-naudas dohdami, ne sihmejahs wis us to palihgu, ko mahju rentineeki weens ohtram dohd pee mahju ehlu buhweschanas un kas ar gruntskungeem notaisitas rentes kuntraktes eerakstihst mahju ehlu buhweschanas labbad.

Likkums 15. Kad kuntrakti no jauna notaisa, tad lihdschinnigam mahju rentineekam pahr wisseem zitteem sohlitajeem preekschrohkas-rekte, tahs mahjas us renti patureht, kad winsch to usnemmahs, ko gruntskungs jaunä kuntrakte prassa un kad zits kahds usnehmees to doht un darriht. Bet kad lihdschinnigam mahju rentineekam mahjas ja-atstahj un ja-atdoht zittam, kas gruntskungam wairak labbuma dohd, tad lihdschinnigam rentineekam par to, ka zaur winna ruhpihu kohpschenu mahju wehrtiba un eenahkschanas wairojuschees, jadabbu tahda atlihdsinaschana, kas lassama appafscha farakstihst liffumos.

Peelikkums. Mahju rentineeks kas sawam gruntskungam wissu naw ispidijis, kas kuntrakte notaisihts, zaur teefas spreedumu warr saudeht scho augscham 15ta liffuma isteiktu preekschrohkas-rekti tahs mahjas patureht pehz jaunus kuntraktes, un zaur to arri warr saudeht wissu jeb kahdu daku no tahs atlihdsinaschanas, kas tam buhtu jadabbu, kad tam mahjas ja-atstahj zittam.

Likkums 16. Dewini mehneschi pirms kuntraktes laiks beidsahs, gruntskungam jadarra sinnam sawam mahju rentineekam, ar kahdu kuntrakti winsch tahs mahjas winnam no jauna gribb doht. Kad to nospreesta laika naw sinnamu darrijis un kad rentineeks tapat nospreesta laika naw isteizis, ka sawu kuntrakti

gribboht atdoht, tad lihdschinniga kuntrakte paleef fawâ spehâ wehl us weenu gaddu no nakfoschas Zurgudeenas. Mahju rentineefam tschetru neddefu laikâ, — rehkinatas no tahs deenas, kad tam sinnamu darrija, ka jauna kuntrakte notaisama, — skaidri ja-isteiz, woi to kuntrakti tâ, kâ gruntskungs to farakstijis, gribb atjaunohht, un tad par drohschibu un apgalwoschanu ka scho jauno kuntrakti peenehmis, tam jadohd tit dauds naudas, zil pehz schihis kuntraktes pirmâ terminâ rentes-naudas jamakja. Saimneefam, kas mahjas turr us klausibu, arri no fawas puffes ja-isteiz, zil rents-naudas, winsch gribbetu doht par tahm mahjahm ko winsch turr. Kad fainneeks nospreestâ laikâ tâ naw darrijis, jeb kad winsch tahs mahjas nebuht ne gribb patureht ar tahdu kuntrakti, kâ gruntskungs prassijis, tad winsch saude fawu rekti mahjas patureht, kad kuntraktes laiks pagallam.

Peelikkum s. 16tâ liffumâ preefschrafftitas sinnas par jaunu kuntrakti tahdâ paschâ kahrtâ un tâpat dohdamas, kâ 2trâ liffumâ par mahju pahrdohschanu preefschrafftits.

Likkum s 17. Kad lihdschinnigam mahju rentineefam mahjas ja-astahj un zittam ja-atdohd tadeht, ka ne gribbejis usnemees to, ko gruntskungs jaunâ kuntraktâ prassa, tad tas, kas mahjas astahj, dabdu tahdu atlihdsinaschanu, kas trihs reises leelaka nekâ ta nauda, kas pehz jaunâs no gruntskunga dohtas kuntraktes pahrafi par to wezjas kuntraktes renti, ko beidsamâ gaddâ maksajis. Kad lihdschinnigais fainneeks ne us renti bet us klausibu mahjas turr, tad winsch to atlihdsinaschanu dabdu pehz ta mehra, zil rentes winsch patâs gruntskungam schlijis ifgaddus maksahht.

Likkum s 18. Kad gruntskungs pehz nobeigteem kuntraktes gaddeem no rentineefa mahjas gribb atpakkat nemt, ne tadeht, ka winsch tahs mahjas, tahdas paschas kâ lihds schim bijuschas, zittam us renti gribb isdoht jeb pahrdohht par dsimtahm, — bet kahdas zittas waijadibas deht, un tadeht lihdschinnigais rentineeks kant gan gribbedams, mahjas ne warrejis patureht, — tad gruntskungam 9 mehneschi pirms mahju kuntraktes laiks beidsahs, rentineefam to buhs teikt, un tad isgahjejam rentineefam jadabdu tahda atlihdsinaschana, kas lihdsiga tai diwfahrtigai rentes naudai, ko beidsamâ gaddâ par tahm mahjahm maksajis un wehl flahht ta diwfahrtiga wehrtiba wissu to darbu, ko kungam dewis beidsamâ gaddâ lihds ar to renti.

Peelikkum s. Kad gruntskungam, nekahdus lauku un plawu pagabbalus ne gribbedamam atstahht pee jaunâs kuntraktes, mahjas tâ buhtu japahrtaisa, ka zettorta dalka jeb wairak no mahju dahrseem, lauleem un plawahm no schim mahjahm buhtu jano-

nemm, tad fainneefam, — ja ar gruntskunga ne warr jaunu kuntrakti notaisiht par schim tâ pahrtaisitahm mahjahm, — irr ta rekte, mahjas atdohdohht pehz teefas spreeduma tahdu atlihdsinaschanu dabduht, kâ schinni 18tâ liffumâ preefschrafftits.

Likkum s 19. Schee augscham isteikti liffumi tiffai derrigi preefsch isnohmatahm mahjahm un naw derrigi preefsch tahdahm masahm mahjahm, kas laufujeb mescha-fargeem jeb arri muifchas strahdneefem dohtas kâ kahda peenahkama lohnes-dalka (Arbeiter-Etablissements).

Likkum s 20. Ar General-Gubernatera sinnu un waldschanu Kursemmes Kummiffionei semneeku leetâs irr nowehlehts, schohs liffumus ewest pehz Kursemmes semneeku liffumu grahmatas no 1817ta gadda peelikkuma IV. §§ 20—22.

To ihsto liffumu grahmatu irr appafschrafftijusch: Juhrmallas gubernementu-kumitetes Presidenta weetâ: Wirts Suworow, Pehterburgas General-Gubernaters. Juhrmallas gubernementu kumitetes lohzeiki: Barons Wilhelm Lieven, Juhrmallas gubernementu General-Gubernaters; Aleksander Selenoi, Domehnu Ministers; Peter Walujew, Walsts eefschkigu leetu Ministers. Aplezinahts no juhrmallas gubernementu kumitetes sikretehra: Staatsrahts Schulz.

Par riktigu pahrtulkoschanu galwo:

G. v. Rummel.

Jauuas grahmatas.

Jelgawâ pee J. W. Steffenhagen un G. A. Meyhera, Ruldigâ un Leepajâ pee G. L. Zimmermann, Tulkumâ pee kaupmanna Karl Frey, Wauskâ pee apteekera Grüneisen un Rihgâ pee J. W. Häckera un J. Deubnera irr dabujama schi jauna grahmata:

Pamahzischana

fâ

flimmus mahjas-lohpus

abtri un weegli warr pasiht un dseedinabt, no Jeannot Wagner. Nr 4 bildehm. (192 pufslapp.) Waksâ wahkâ eeseeta 75 kapeifus.

Ne wissai fenn tiffa Leepajâ pee drikketaja kunga G. D. Meyera jauna grahmata gattawa, kam tas wirsralfts:

„Diwi pateefigi stahstini: Waltera pasuddis dehlâ Kahrliis un Plehschu lahpitajs Sprantschds, fagahdani no G. F. Schönberg, Gramides kirspehles ffohlmeistera un ehrsgeineefa.“

Grahmatai irr 56 lappu puffes un maksâ papihra wahkâ eeseeta 20 kay. fudr., un irr wissâs grahmatu bohds dabujama.

S l u d d i n a s c h a n a s.

No **Krohna Wirzawas** pagasta teefas tohy zaur scho usajinati wiffi schi pagasta lohzecki, kas pee pirmas nekruhshu lohjeschanas wezzuma schkirras peederr, lai **31mā Oktoberi f. g.** nolikā nekruhshu lohjeschanas terminā — probti pulksten 7mōs no rihā, bes kahdas atrauschanahs schi pagasta teefas nammā pee lohjeschanas sapulzinajahs, ja ne griib to pehz likumeem us winneem freidamu strahpi nest. Nekruhshu usajinaschanas grabmatu lihds lohjeschanas terminam iklatrā deenā schini pagasta teesā warr apffattih.

Krohna Wirzawas pag. teesā, 12tā Oktoberi 1863.
(Nr. 1975.) Pag. wezzalais: J. Semgall.
(S. W.) Teef. sreibweris: Kleinberg.

Ta sinnama **sahbaku = smehre**, kas uhdeni ne-
laisch zauri, taggad tohy pahrdohhta **Rihgās pilsehtā**,
skahrnu = eelā Nr. 3., ne tabt no kalku = eelas. —

Tas no jauna ezejts **Palzgrahwes**
muischas firgu un lohpu tirgus, pee Bekkera krohga un
Dohbeles leelzecka, taps noturrechts 4tā **Nowemberi**
f. g. **Waisadstign** tullu schinju labbad preefsh bohthehm,
lihds **26tam Oktoberim f. g.** japeeteizahs Bekkera
krohga pee **Reichmanna.**

Alfreda Brascha pehrwoju un apteeckeru prez-
zes bohde **Rihgā** darra sinnamu, ka wiffadas sortes gat-
tawu un eeriketu pehrwoju preefsh mahju pehrweeschanas
warr dabbuht pirkt **Zelgawā** tanni apteeckē pee
Latweeschu basnijās.

Preefsh kohswillas (bohswillas) un linnu-
dsijahm, kad tahs griib bruhnas un melnas
pehrweht, irr gattawa pehrwe pee mums dabbujama. Pee
mums arri dabbujama muhsu paschu sataisita kofchinella-
salwe ar kofchinelli, kā arri itt labba **Indigo** un **Urasin-**
pehrwe, ar to rohschu, silpelleku, wioletu un fillu
pehrweht.
A. un W. Wetterich,
Rihgā Pehtera basnijai blakfam.

Lai neweens ne dabbu walti staigabt, tad **Zelawas**
skohlmeisteru = skohlas waldinecki (kurateri) te isslud-
dina, ka schim briescham schini flohlā skohlmeisteru am-
matā mahzamu jauneku skaitlis jau irr pilns un ka

Yabbibas un prezzu tirgus Rihgā tai 18. Oktoberi un Yeepajā tai 19. Oktoberi 1863 gaddā.

M a l f a j a p a r :	Rihgā.		Yeepajā.		M a l f a j a p a r :	Rihgā.		Yeepajā	
	R.	S.	R.	S.		R.	S.	R.	S.
1/3 Tschetw. (1 puhru) rudju 140 lihds	1	50	1	70	1/2 puddu (20 mahrz.) dseljes . . .	1	—	1	10
1/3 " (1 ") kweeschu 300 —	3	25	2	80	1/2 " (20 ") tabaka . . .	1	25	1	80
1/3 " (1 ") meeschu 130 —	1	40	1	30	1/2 " (20 ") schkichtu appintu	—	—	2	—
1/3 " (1 ") auju . 85 —	—	90	—	80	1/2 " (20 ") schab. zucht. gall.	—	—	—	—
1/3 " (1 ") sira . 200 —	2	25	2	—	1/2 " (20 ") krohna linnu	2	50	2	—
1/3 " (1 ") rupju rudju milt.	1	50	1	75	1/2 " (20 ") bracka linnu	1	35	1	—
1/3 " (1 ") bishdelet. 250 —	2	80	2	25	1 muzzu linnu sehflu . . . 5 1/2 —	9	—	7	—
1/3 " (1 ") " kweeschu milt.	3	50	3	—	1 " filku 7 1/4 —	8	25	8	—
1/3 " (1 ") meeschu putr.	2	25	2	50	10 puddu farkanas sabs . . .	6	—	7	—
10 puddu (1 birkawu) feena. . 350 —	4	—	4	—	10 " baltas rupjas sabs . . .	6	—	6	—
1/2 " (20 mahrz.) kweesta 375 —	4	—	4	50	10 " " fmalas " . . .	5	50	6	—

Yeepajā atabkuschē 179 fuagt; atjabjuschē 176 fuagt.

Von der Censur erlaubt. Wiltau, den 21. October. 1863 Nr. 132.

Wodnick bei S. J. Stiffenbagen und Sohn in Wiltau.

(Te klacht peelsikkums: Basnijās sinnas Nr. 3.)

taggad neweenu wairs ne warr peenemt; ta-
deht teem, kas nodohmajuschē **Zelawā** skohlmeistera ammatā
mahzitees, turplikam **4 neddelas preefsh Turgeem jeb**
Wahrtineem woi ar raksteem woi pascheem japeeteizahs
Zelawas skohlā pee skohlas wezzakaja, **Sadowška kunga**,
kas ihstu sinat dohs, woi peenems jeb ne.

Zelawas skohlmeisteru = skohlas
jeb seminara waldinecki.

Linnu = dsihju pahrdohschana.

Kengeragga vabrikeka linnu = dsihjas no wiffadeem num-
mureem un sortehm preefsh apgehrba, tihlleem, maifeem
u. t. j. pr. irr dabbujamas **Rihgā kungu eelā Nr. 12.**
Ja = eet no **Zucht = wahrteem** taisni eefsch pilsehtas lihds
kungu eelai, lihds tam stubra nammam par kreisu rohsu,
taisni prettim bekkerim Kalkbrenneram, kur stahw koha
wihrs us durwim ar dsihjas paklahm; turpat teel tahs dsih-
jas pahrdohhtas.

R. John. Gafferberg.

Weens neprezejees **brandwihna = deggis**, kam
labbas parahdischanas, ka fawu ammatu labbi
proht, warr tuhlin weetu dabbuht, un tamdeht
japeeteizahs **Zelgawā**, esara eelā, pee rakts-
kunga **Neumanna.**

Sihrupa muzzas tohy usrumeschanas deht lehti
pahrdohhtas **Zelgawā** pee **G. Höpfera.**

No **Beenawas** Krohna pagasta teefas tohy wiffi par-
radu deweiji ta nomirruscha **Mahlumuischas** fainneeka
Mauditu Janna Kruhmina, usajinati, fawas parradu
prassischanas lihds **14tam Septemberim f. g.** scheit pee-
nest, jo pehz schihs deenas nekahdas prassischanas ne tiks
peenemtas.

Dschubstē, tai 15tā Oktoberi 1863.
(Nr. 1060.) Teefas wezz.: G. Lauenstein.
Teefas sreibw.: Berg.